

Artikel uit het bulletin van de
Antwerpse Vereniging voor Bouwhistorie en Geschiedenis*

(*vzw opgericht in 1963, tot juni 2007 Antwerpse Vereniging voor Bodem en Grotonderzoek)

Warmenbol, E., 'Een urnenveld in 1872-1873 opgegraven op grondgebied van Hove (Antwerpen)', *Bulletin van de Antwerpse vereniging voor bodem- en grotonderzoek*, 1985/3, 11-14.

Download van: <http://www.avbg.be/bulletin.html>
Contact: <http://www.avbg.be/contact.html>

© 2008-2009 Tim Bisschops & Antwerpse Vereniging voor Bouwhistorie en Geschiedenis vzw. Tekst en afbeeldingen strikt voor persoonlijk gebruik. Publiek of commercieel gebruik enkel mits schriftelijke toestemming van het bestuur van de AVBG.

ANTWERPSE VERENIGING VOOR
BODEM- EN GROTONDERZOEK
BULLETTIN : 1985 / N° 3

MEI - JUNI

TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

EEN URNENVELD IN 1872-1873 OPGEGRAVEN OP GRONDGEBIED VAN HOVE (ANTWERPEN)

Het *Repertorium van de begraafplaatsen uit de Romeinse tijd in Noord-Gallië* vermeldt een grafveld opgegraven te Hove "op het terrein langs de spoorweg Antwerpen-Brussel; op 2 km van de gemeente Kontich" (1).

"In de maand oktober 1872, namelijk, ontgroeven aldaar eenige werklieden, bezig zijnde met eene reepel gronds langshenen den ijzerenweg uit te graven, op eene diepte van 30 cm, eene aarden lijkbus, met asch en beenderen vervuld, op een vierde deel na overdekt met aarde. Zij had de vorm eener steenen kruik van zeer ruwe hoedanigheid. De werkers, denkende eene schat ontdekt te hebben, sloegen ze in hunne gretigheid aan stukken.

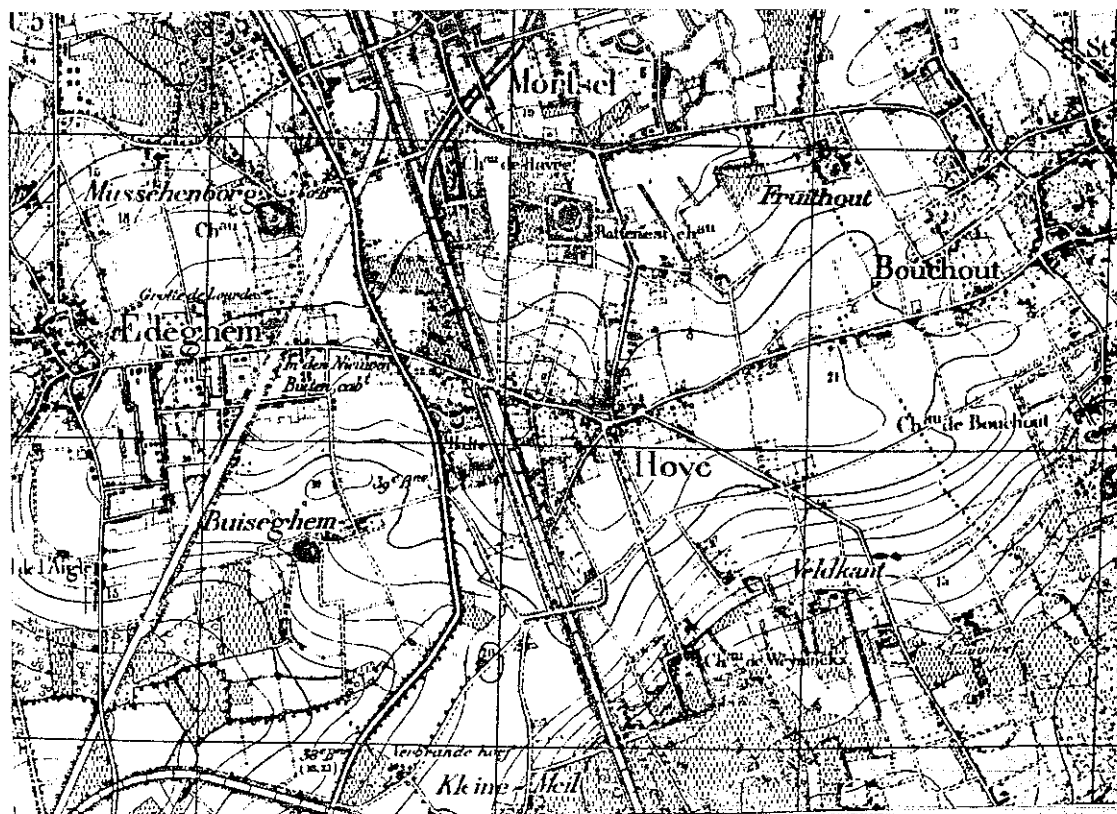
Eene tweede ontdekking geschiedde op 24 en 25 juli en den 3 en 4 oogst des volgende jaars; dit maal vond men, nagenoeg ter zelfder plaatse, op een dertigtal meters der barak 35, een onbepaald getal steenen urnen van ongelijke grootte en vorm, en waarvan eene, in zeer goeden staat, insgelijks verkalkte beenderen en asch inhield ..." (2).

Dankzij de tussenkomst van Ch. Thijs (3), toen vrederechter te Kontich, kwam er o.a. een bijna volledige urn, tijdens deze werken te voorschijn gekomen, in de verzamelingen van de Oudheidkundige Musea van Antwerpen terecht (4).

Volgens Thijs behoorden de ontdekte voorwerpen "tot het Belgisch-Romeinsch tijdvak, stellig voor de eeuw van keizer Constantijn", en praktisch alle latere auteurs beschreven deze vondsten eveneens en in navolging van Thijs als Romeins (5).

In het *Bibliografisch repertorium der oudheidkundige vondsten in de provincie Antwerpen* staat het hier behandelde aardewerk beschreven als "Romeins vaatwerk" (6).

Situatiekaart. Schaal 1/25.000.

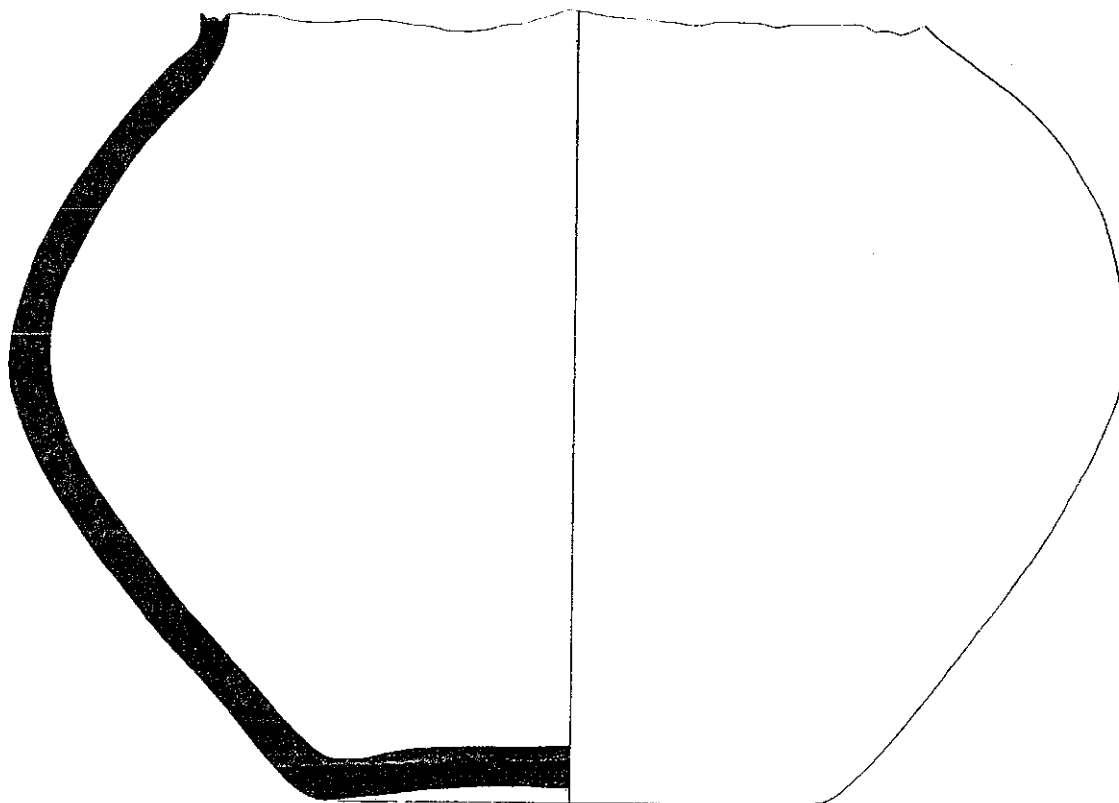

Volgens G. Hasse, die zich de moeite getroost heeft de urn uit Hove in de Oudheidkundige Musea ook eens van naderbij te bekijken, zou het hier in feite gaan om "une urne (d'un) type du premier âge du Fer" (7).

Het betreft een pot waarvan de hals volledig verdwenen is maar zeer waarschijnlijk nagenoeg vertikaal of licht uitstaand was, met een lichaam met min of meer bikonisch profiel met sterk afgeronde buik en met lichtjes concave bodem. De zorgvuldig gegladde buitenwand is lichtbruin tot grijs (met zwarte vlekjes), en vertoont een paar gelige tot rode, verbrande plekken; de binnenwand, eveneens geglad, is bruin tot zwart. Het breukvlak is grijsig bruin naar de buitenwand toe, maar voor de rest zwart. De klei werd verschaald door middel van kleine deeltjes chamotte.

In de pot bevinden zich een grote hoeveelheid crematieresten (8).

Hij behoort, zoals Hasse het stelde, tot de Vroege IJzertijd. Hij is praktisch identiek aan het in dit zelfde nummer gepubliceerde stuk dat bij Lillofort zou gevonden zijn (9).

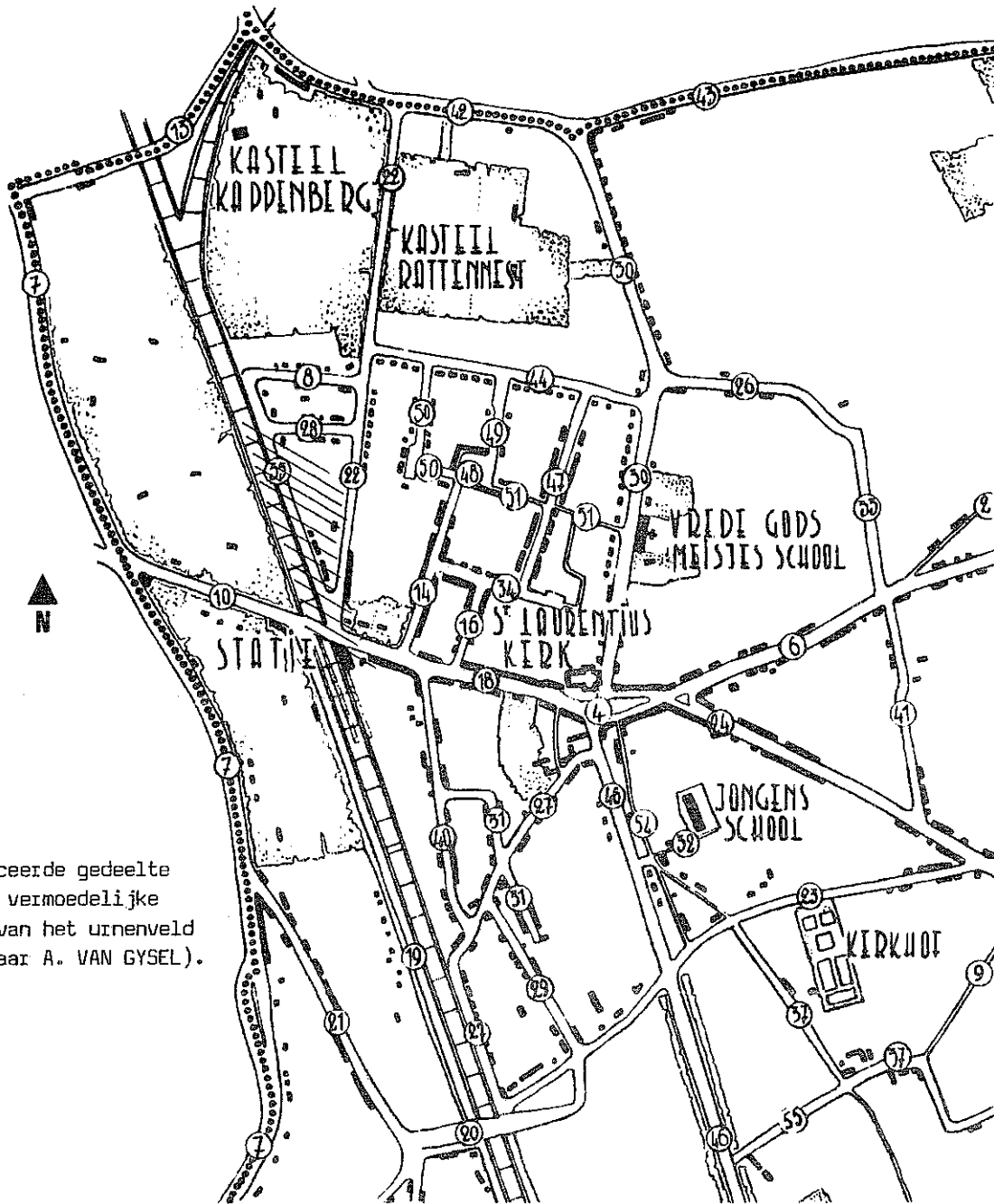
Urn uit de Vroege IJzertijd, afkomstig uit het urnenveld van Hove. Schaal 2/3.

Waarschijnlijk mag men hieruit afleiden dat te Hove dus geen begraafplaats uit de Romeinse tijd werd vernield, maar in feite een urnenveld waarvan de enige overgebleven pot uit de Vroege IJzertijd dagtekent.

Het urnenveld van Kontich - Duffelsenhoek, waarschijnlijk ook in de Vroege IJzertijd in gebruik, lag vlakbij (10).

Het urnenveld van Hove lag volgens Stockmans op "den Hoofsch en berg" (11).

In de onmiddellijke omgeving van het station bevinden zich de kastelen "Hoveberg" en "Berghof", en het gebied tussen de Statielei en de Leliestraat stond

Het gearceerde gedeelte geeft de vermoedelijke ligging van het urnenveld (kaart naar A. VAN GYSEL).

vroeger bekend onder de naam "den berg"(12).

Daar lag vermoedelijk het urnenveld waarvan we hier het enige (?) overblijfsel publiceren, "op het terrein langs de spoorweg Antwerpen-Brussel; op 2 km van de gemeente Kontich" (13).

NOTEN

- (1) A. VAN DOORSELAER, Repertorium van de begraafplaatsen uit de Romeinse tijd in Noord-Gallië, Brussel, 1964, p. 4.
- (2) J.-B. STOCKMANS, Geschiedenis der gemeente Mortsel, Antwerpen, 1882, pp. 14-15.

- (3) Ch. THYS, in Bulletin de l'Académie d'Archéologie de Belgique, 2ème sér., I, 1864-1874, pp. 704-705 (brief d.d. 27/8/1873).
- (4) P. GENARD, Catalogue du Musée d'Antiquités d'Anvers, Anvers, 1894⁴, pp. 53-54, nr. B 261. Ze wordt bewaard in het Museum Vleeshuis, onder het nummer VH 397. Er werden ook een aantal losse scherven aan de Musea geschonken: GENARD, op. cit., p. 54, nrs. B 262 en B 263. Deze scherven zijn momenteel zoek. Volgens Génard werd de urn op 27 juli 1873 ontdekt, en kwamen de scherven op 4 augustus van dat jaar aan het licht.
- (5) Van C. VAN DESSEL, L'établissement belgo-romain de Rumst, Bulletin des Commissions Royales d'Art et d'Archéologie, XVI, 1877, p. 143; tot P. ROOSENS, Toxandria in de Romeinse en Merovingische tijden. Repertorium, Toxandria, N.R., XXXI-XXXII, nrs. 1-2, 1959-1960, p. 6.
- (6) M. BAUWENS-LESENNE, Bibliografisch repertorium der oudheidkundige vondsten in de provincie Antwerpen, Brussel, 1965 (Oudheidkundige Repertoria, A, VI), p. 77.
- (7) G. HASSE, Découverte de fonds de cabanes à Contich, Bulletin de la Société Royale Belge d'Anthropologie et de Préhistoire, LII, 1937, pp. 172-174. Waarom Hasse de vondst dateert van 15 juli 1875 is niet duidelijk, wanneer hij beweert dat de pot een 20 cm hoog is, dan is dat zeer waarschijnlijk omdat hij rekening houdt met de ontbrekende hals. Maar Hasse heeft het ongetwijfeld over de hier bestudeerde pot. Zie ook F. DE N(AVE), Hove, in H. HASQUIN - R. VAN UYTVEN - J.-M. DUVDOSQUEL, Gemeenten van België. Geschiedkundig en administratief geografisch woordenboek. I: Vlaanderen, s.l., 1980, p. 418: "Grafurnen uit de Romeinse of pre-Romeinse tijd ...".
- (8) De pot was nog boordevol aarde toen we hem ter studie aangeboden kregen. Hij werd door ons geleegd, zonder dat daarbij bijgiften van welke aard ook te voorschijn kwamen.
- (9) Zie pp. 7-9.
- (10) A. DE LOË, Rapport sur les recherches et les fouilles faites en 1897, en 1898 et en 1899, au profit de la section de la Belgique ancienne des Musées royaux du Cinquantenaire. Recherches à l'emplacement d'un cimetière à incinération du premier âge du Fer à Contich, Bulletin des Commissions Royales d'Art et d'Histoire, XLII, 1903, pp. 89 en 124-125.
- (11) J.-B. STOCKMANS, Het knopboek der kerk van Mortsel (1453), Antwerpen, 1898, p. XIII, noot 1.
- (12) A. VAN GYSEL, Bijdrage tot de geschiedenis van Hove, Boechout, 1957, p. 57.
- (13) Indien het urnenveld inderdaad in de omgeving van het station moet gezocht worden, dan lag het op 2,5 km van de dorpskern van Kontich. Wanneer L. STROOBANT, La Taxandrie préhistorique, Turnhout, 1904, p. 30 een "tumulus belgo-romain" (E.W.: enkelvoud) vermeldt, ook nog te vinden in VAN DOORSELAER, op. cit., p. 4, beseft hij niet dat "de grafheuvels of tumulus (E.W.: een ongelukkig meervoud) van Mortsel en Hove ..." uit zijn bron, STOCKMANS, op. cit. (noot 2), p. 15, met de graven uit het hier besproken urnenveld te identificeren zijn. Deze tumulus bestaat dus niet.

Eugène WARMENBOL

Onze oprechte dank gaat uit naar Mevr. J. LAMBRECHTS-DOUILLEZ, adjunct-conservator van de Oudheidkundige Musea, voor haar toelating de urn uit Hove te onderzoeken en te publiceren.
